

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1983

BRNO 1985

- 10 ZDB VI, 132 č. 570; Boczkoni de Superiori Plawcze.
- 11 ZDB VI, 126 č. 477; Boczek de superiori Plawecz Kuncze vxori sue ...
- 12 ZDB XI, 304 č. 265; int. 1416. Jednalo se o Jana Krabice z Veitmile; srov. J. Pilnáček, Staromoravští rodové, Brno 1972. 267-268.
- 13 ZDB VII, 178 č. 512; VIII, 218 č. 63.
- 14 PB II, 218 č. 981; dcera Gebla z Hrušovan Anna měla za manžela syna Jana z Veitmile Dobeše; srov. J. Pilnáček, op. cit., 267.
- 15 Celou situaci kolem predikátu z Hrádku znejasnil J. Pilnáček, op. cit., 197 - 198, podle něhož seděli na Hrádku u Nové Říše /Červeném Hrádku/. Červený Hrádek však nepřipadá v úvahu /srov. J. Pilnáček, op. cit., 247 - 248; L. Hosák, Historický místopis země Moravskoslezské, Praha 1938, 168/ a jiná lokalita tohoto místního jména na jihozápadní Moravě není. Větší část tohoto dílu panství Lapikus zůstala u Žerotic až do spojení s jevišovickým panstvím v r. 1560.
- 16 ZDB VI, 148 č. 851; Branssud de Czrmancouicz /Boczkoni de Hradek/.
- 17 ZDB XVIII /sv. II., ed. T. Kalina/, 128 č. 24.
- 18 J. Bláha, Zjišťovací výzkum na hradě Šternberku a některé problémy keramiky vrcholného středověku na jihozápadní Moravě. In: Referáty z I. pracovní porad mladých archeologů oblastních a městských muzeí se zvláštním zřetelem k problematice historické archeologie na Moravě konané v Mikulově 11. - 12. března 1970, příloha VVM XXII, 1970, č. 3, 8. Materiál je uložen v AÚ ČSAV Brno.

Oberflächenuntersuchung der Burg Lapikus, Katastralgebiet Plaveč /Bez. Znojmo/. Die Ruine der Burg befindet sich 2,2 km westnordwest von Plaveč auf einer felsigen Sporenlage, die westnordwestlich ober dem Bogen des Plenkovický Baches ausläuft. Der Nacken der Sporenlage ist von einem 8 m breiten Graben durchschnitten, hinter dem eine fast 50 m lange Vorburg liegt, und hinter dieser ein weiterer grosser Nackengraben, der den eigentlichen Burgkern schützte. Er bestand aus einem grossen Hofplatz auf der Nordseite, der von einer, in einer 43 m Länge erhaltenen, Umfriedungsmauer umgeben war, und oberhalb des Hofplatzes auf der Südseite befindet sich das Relikt eines 44 m langen Blockbaues, von dem die Mauern des 9,5 m breiten westlichen Endes stehen und deutlich ist ausser anderem auch der Grundriss des turmförmigen Stirnteiles im Ausmasse von 11 x 11 m. Zu dem Grundrisschema von Lapikus finden wir Analogien bei böhmischen Karls - Burgbauten, die z. B. durch Radyn und Kašperk und in Mähren durch Ronov bei Útěchov repräsentiert sind. Aufgrund der Analyse schriftlicher Quellen sowie der Baudisposition entstand die Burg in den Jahren 1364 - 1381 und wüstete spätestens während der böhmisch - ungarischen Kriege, denn im Jahre 1508 wird sie bereits als verödet angeführt. Der nicht zahlreiche Komplex an Keramik, der bei der Oberflächenuntersuchung gewonnen wurde, kann rahmenhaft in das 14. - 15. Jahrhundert datiert werden.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADU LEVNOVA-KETKOVICKÉHO HRADU K.Ú. KETKOVICE
/okr. Brno - venkov/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno, Miroslav Plaček, Strážnice
/Obr. 33/

Ruina Levnova je situována na skalnatém zakončení ostrožny /375 m n.m./ nad soutokem Chvojnice s Oslavou, 2,8 km jihozápadně od Ketkovic, okr. Brno - venkov. Skalnaté srázy /s převýšením 110 m/ poskytovaly přirozenou ochranu ze tří stran a přístup byl pouze z rozlehlé náhorní plošiny severovýchodně od hradu, oddělené od konce ostrožny přirozenou depresí prohloubenou uměle v mohutný, 35 m široký příkop. Na snížené východní straně zadní části jsou zbytky původní brány s přízemím, zapuštěným částečně do skály. Za branou bylo dolní nádvoří, jehož ohradní zeď nad skalní stěnou je pročleněna třemi mohutnými opěráky a ukončena na jihozápadě skaliskem. Ve svahu severozápadním směrem jsou stopy hrady horního nádvoří, která se připojovala k blokové stavbě na samém vrcholku. Skládala se ze dvou částí v půdoryse zalomených. Přední severovýchodní, dlouhá cca 23 a široká 10 m, měla zdi 2,6 m silné a obsahovala dva prostory s příčkou silnou 1,2 m. Ze zadní, dlouhé cca 19 m a přibližně 7,5 m široké, zůstaly jen náznaky zdí. Ukončena byla nad skalnatou průrvou mezi ní a dalším nevelkým skaliskem, které je již beze stop zdiva, a jímž počíná hřeben klesat k soutoku. Velké zřícené bloky zdiva v příkopě severně a severovýchodně od blokové stavby /paláce/ na vrcholu mohou souviset s plánovitou destrukcí hradu, připomínanou písemnými prameny na podzim roku 1442. Proti útoku z plošiny je hrad ochráněn široce rozepjatým předhradím zcela neobvyklého tvaru. Východní srpovitá část je na vnější straně opatřena valovitou vyvýšeninou, probíhající dále středem předhradí a oddělující západní, o něco nižší část, napojenou na severu takřka v pravém úhlu. Čelní příkop široký 10 - 15 m obrysy předhradí kopíruje, a má proto vlnovitý tvar. Zdá se, že se jedná o dvě fáze výstavby, a že starší část nekryla dostatečně hrad, takže došlo k rozšíření západním směrem, kam do snížené části byl snad přeložen i vstup.

Hrad byl donedávna nazýván Ketkovickým hradem a k jeho novějšímu jménu se pochopitelně nevztahovaly žádné historické zprávy. Jasno přinesla teprve práce V. Voldána¹, kde hrad je přesvědčivě ztotožněn s hradem Levnovem, připomínaným poprvé r. 1346 jako majetek panů z Lipé². R. 1358 je doložen Léva z Levnova, snad stavebník hradu³. Jako hrad se znovu uvádí r. 1437⁴, ale r. 1442 byl dobyt stavy

na rakouské posádce a byl rozbořen⁵.

Půdorysná dispozice s blokovou stavbou hradního jádra je na Moravě výjimečná a s otázkami k ní možno řadit Bohuslavice⁶, Waisenštejn - Sirotečí hrádek /ač je dvoupólový/, jen náznaky jsou na Vildenberku a snad i Lamberku. Podle doby vzniku se jedná o 2. půli 13. stol. a první čtvrtinu 14. stol., pouze sporný Lamberk byl postaven po r. 1365⁷. Protože i české analogie Řebřík, Tetín, Nový Žeberk a Najštejn jsou datovány od 2. poloviny 13. stol. do 1. pol. 14. století⁸, dá se předpokládat výstavba hradu někdy mezi léty 1320 - 1345.

Povrchový průzkum hradu, provedený v srpnu 1983, přinesl pouze 2 střepy zdobené mělkými žlábkami a 17 kusů atypických výdutí, z nichž 11 kusů bylo skartováno. Velká část fragmentů keramiky je různých odstínů černé a černošedé až hnědošedé barvy povrchu i lomu. Pouze jeden zlomek má povrch hnědočervené a lom načervenalé barvy a tvrdě vypálený až slinutý materiál s příměsí jemnějšího písku. Hmota ostatních střepů obsahuje jako ostřívo středně zrnitý písek a slídu. Nevýraznost souboru dovoluje pouze jeho rámcové datování do 14. - 15. století⁹, z hradu však existují ještě další nálezy. V roce 1979 zde našli V. Pelc a M. Svobodová z Ketkovic soubor keramiky a mince domácí i cizí proveniencí rámcově též datované do 14. - 15. století¹⁰.

Poznámky:

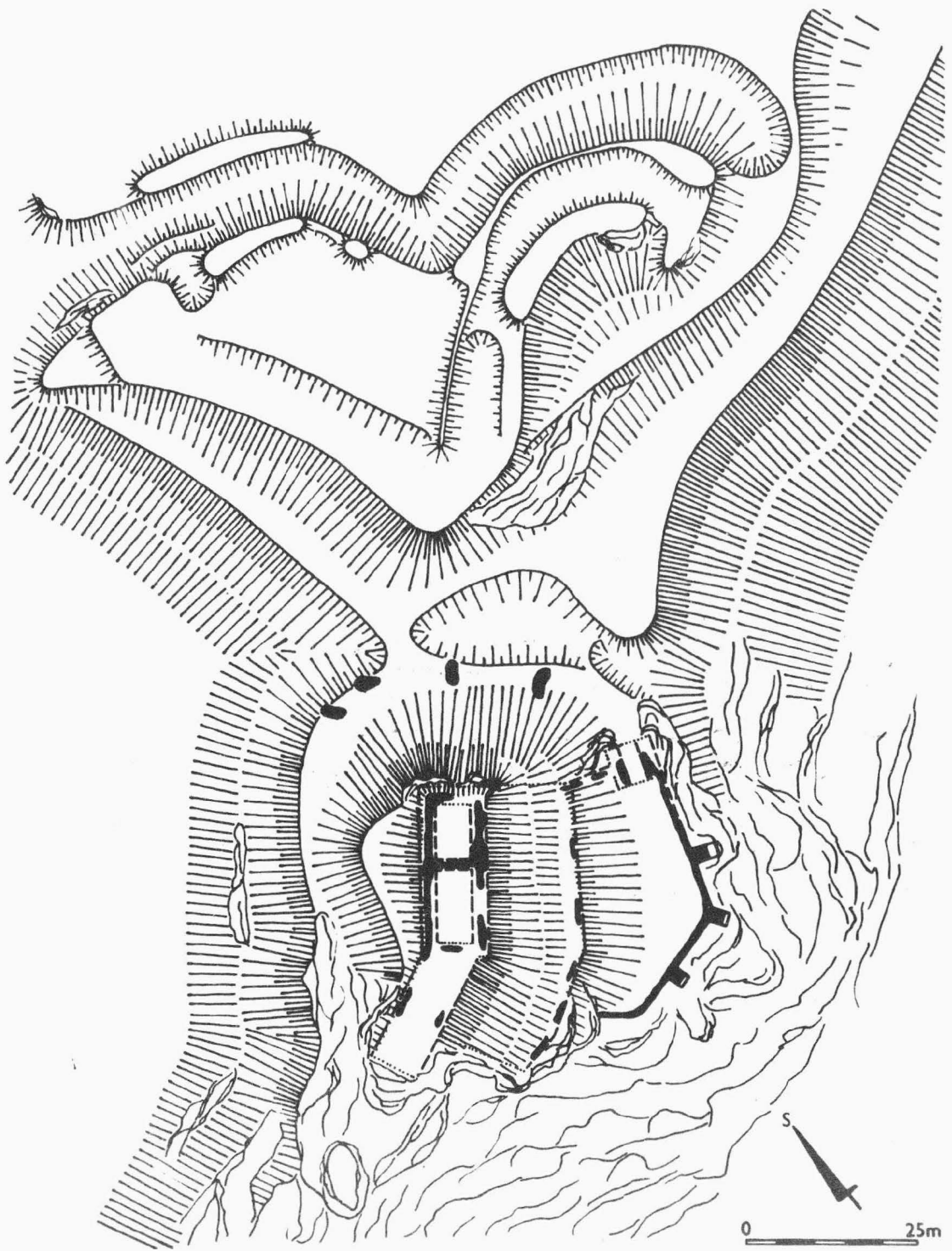
- 1 V. Voldán, Zamyšlení nad lokalizací Levnova - Ketkovického hradu, /Z úkolů a potřeb na poli moravské historické vlastivědy/, VVM XXIII, 1971, 12-27. Celou problematiku otevřel již R. Vermouzek, Kde stával hrad Levnov, VVM XXI, 1969, 1-7, který odmítl tradiční lokalizaci na Tišnovsko a označil lokalizaci do prostoru mezi M. Krumlovem, Pohořeliciemi a Znojmem. Naznačoval možnost lokalizace k osídlené vesnici Lenovice /Lenovice/ mezi Vlasaticemi a N. Vsi na Pohořelicku, po nichž se též psal feudální rod, který však neměl s Levnovem nic společného a jednalo se o dvě různé lokality. R. Vermouzek též uvádí historické prameny o Levnově.
- 2 V. Voldán, op. cit., 13.
- 3 ZDB III, 38 č. 439; Lewa de Lewnow.
- 4 PB III, 192 č. 832; L. Hosák - R. Šrámek, Místní jména na Moravě a ve Slezsku I /A-L/, Praha 1970, 504.
- 5 V. Voldán, op. cit., 18.
- 6 M. Plaček, Zaniklý hrad v Bohuslavicích, Malovaný kraj 19, 1983, č. 6, str. 8.
- 7 Z. Měřínský - M. Plaček, Povrchový průzkum Lamberka a Sedleckého hradu, k.ú. Březník a Sedlec /okr. Třebíč/, PV 1982, Brno 1984, 49-51.
- 8 T. Durdík, Zaniklý sídlištní komplex Řebřík. In: Středověká archeologie a studium počátků měst, Praha 1977, 232.
- 9 Archeologické nálezy jsou uloženy v AÚ ČSAV Brno.
- 10 P. Košťálek, Nálezy středověké keramiky a mincí z hradu Levnova /okr. Brno-venkov/, PV 1979, Brno 1981, 61.

Oberflächenuntersuchung der Burg Levnov - Ketkovice - Burg, Katastralgebiet Ketkovice /Bez. Brno-venkov/. Die Ruine von Levnov ist auf dem felsigen Ende einer Sporenlage ober dem Zusammenfluss der Chvojnice mit der Oslava, 2,8 km südwestlich von Ketkovice situiert. Der Zutritt von dem Bergplateau auf der nordöstlichen Seite war durch einen mächtigen 35 m breiten Graben abgeteilt. Im östlichen hinteren Teil sind Überreste des ursprünglichen Tores, hinter dem sich der untere Hofplatz befindet. Im Hange in nordwestlicher Richtung sind Spuren von dem oberen Hofplatz, der an den Blockbau des Burgkernes am alleinigen Gipfel anknüpft. Dieser bestand aus zwei Teilen, die im Grundriss geknickt sind, von denen der vordere Teil /nordöstliche/ ca. 23 m und der hintere ca. 19 m lang war. Gegen einen Angriff vom Plateau war die Burg durch einen breit geöffneten Hofplatz mit einem 10 - 15 m breiten Stirngraben geschützt. Den Aufbau der Burg kann man irgendwann zwischen den Jahren 1320 - 1345 voraussetzen. Im Jahre 1442 wurde sie von den mährischen Ständen im Kampfe mit der österreichischen Besatzung erobert und gewüstet. Aus Oberflächenuntersuchungen auf der Lokalität stammen Keramikbruchstücke und Münzenkollektionen heimischer sowie fremder Provenienz.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADU KRAVÍ HORY K.Ú. KUROSLÉPY /okr. Třebíč/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV, Miroslav Plaček, Strážnice
/Obr. 34/

Zříceniny hradu Kraví Hora se nacházejí ve vrcholové poloze /379 m n.m./ na výběžku náhorní plošiny nad soutokem Oslavy a Chvojnice 2,2 km jihovýchodně od Kuroslap, okr. Třebíč, Přístup ze západu je v půloblouku chráněn přírodní stěží 20 - 45 m širokou. Hrad se dispozičně přizpůsobil tvaru staveniště, takže má téměř čtvercový tvar cca 55 x 50 m. Ze tří stran je obklopen okružním příkopem a valem, který chybí pouze na jižní straně, spadajícím strmým skalnatým srázem do údolí Oslavy. Na severozápadní straně je nástupní plošina s náznakem valu a nepatrné reliktu zdíva vstupního objektu neznámé podoby. Cesta pak mostem překonala okružní příkop široký 14 m a vstoupila do nižší části hradu - předhradí. Zbytky obvodového

Obr. 33

Levnov - Ketkovický hrad /obec Ketkovice, okr. Brno-venkov/. Půdorys terénní situace a pozůstatků hradu. Plně - obnažené a dochované zdivo, tečkovaně a čárkovaně - předpokládaný průběh zdiva, šrafovaně - zřícené bloky zdiva. - Grundriß der Terrainsituation und der Burgüberreste. Volle Linie - bloßgelegtes und erhaltenes Gemäuer, punktiert und gestrichelt - vorausgesetztes Verlauf des Gemäuers, schraffiert - eingestürzte Blöcke des Gemäuers. Kresba - Zeichnung: M. Plaček.

P ŘEHLED V Ý Z K U M Ů 1983

Vydává:	Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef P o u l í k
Redaktoři:	Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhovský
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě:	stříbrné nákončí opasku z kostrového hrobu z období stěhování národů v Boroticích /okr. Znojmo/
Tisk:	Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo:	ÚVTEL - 73332
Vydáno jako rukopis:	400 kusů - neprodejně